

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра конституційного і адміністративного права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання

з дисципліни «Верховенство права»

для здобувачів освітнього ступеня «магістр»

галузь знань	08 «Право»
спеціальність	081 «Право»
освітньо-професійна програма	«Правознавство»

Укладач: к.ю.н., доц. Людмила ЧУЛІНДА

Розглянуто та схвалено

на засіданні кафедри конституційного і
адміністративного права

Протокол № 11 від «28» 08, 2023р.

Завідувач кафедри О. Гусар Гусар О.А.

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з «Верховенства права»

Мета контрольної роботи:

- систематизація, поглиблення і закріплення теоретичних і практичних знань;
- вироблення вмінь і навичок застосовувати набуті знання при розв'язанні конкретних завдань;
- формування розуміння існуючих у праві науково-практичних проблем і набуття вміння їх розв'язувати;
- оволодіння методикою наукового дослідження при вирішенні проблемних питань, які досліджуються в контрольній роботі, узагальнення та логічний виклад матеріалу;
- розвиток вміння студента самостійно вивчати й узагальнювати законодавчі та наукові джерела, правильно їх застосовувати під час проходження юридичної практики.

Контрольна робота з дисципліни «Верховенство права» виконується у 5 семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення, поглиблення та узагальнення знань, набутих студентом у процесі навчання, та їх застосування до комплексного розв'язання конкретного фахового завдання.

Контрольна робота з дисципліни «Верховенство права» є одним з обов'язкових видів самостійної роботи студента. Контрольна робота виконується на основі навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання студентами і є складовою модуля № 1 «Верховенство права». Виконання, оформлення контрольної роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Контрольна робота оцінюється за викладеним змістом і вмінням автора аналізувати та систематизувати навчальний матеріал. Кожна контрольна робота повинна мати таку *структуру*:

вступ – необхідний елемент кожної роботи, в якому обґрунтовується актуальність та важливість теми, її місце в системі курсу та значення;

основна частина – містить основні положення теми, дає переконливе уявлення про виконану роботу;

висновки містять стислу інформацію про підсумки виконаної роботи;

список використаних джерел – студент має обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.

При написанні роботи студент повинен звернути увагу на оформлення титульного аркуша, плану роботи та списку використаних джерел. Сторінки нумеруються; обов'язково залишаються поля: верхнє, лівє, нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм; міжрядковий інтервал – полуторний. Обсяг контрольної роботи складає 15-18 друкованих сторінок формату А-4. У кінці роботи студент ставить свій підпис і дату.

Остання цифра залікової книжки відповідає номеру теми роботи.

Час, потрібний для виконання контрольної роботи – 8 годин самостійної роботи.

**Перелік тем для виконання контрольної роботи
з дисципліни «Верховенство права»**

1. Витоки ідеї верховенства права.
2. Три основні принципи теорії верховенства права А.Дайсі.
3. Поняття принципів у праві.
4. Принцип особистої недоторканності людини.
5. Принцип верховенства права та аспекти принципів права.
6. Поняття об'єктивного та суб'єктивного права.
7. Характерні риси принципів права.
8. Три групи міжгалузевих принципів права з історичного погляду.
9. Верховенство права як пріоритет найвищих загальнолюдських цінностей.
10. Загальнолюдські принципи права та їх види.
11. Визначення у нормативно-правових актах найважливіших сфер суспільного розвитку.
12. Право на життя як вимога принципу верховенства права.
13. Національна правова система України і загальнолюдські принципи права.
14. Проблема співвідношення права і закону.
15. Два підходи до вирішення проблеми співвідношення права і закону.
16. Ідеї та ідеали як критерії правового закону.
17. Проблеми критеріїв правового закону.
18. Цінність права.
19. Категорія справедливості та її роль у визначенні правової природи законів.
20. «Загальна воля» як критерій правового закону: ілюзії та реальність.
21. Принцип верховенства права і права людини.
22. Принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина.
23. Права і свободи людини та громадянина.
24. Класифікація конституційних прав і свобод людини та громадянина.
25. Конституційні обов'язки людини і громадянина та держави.
26. Категорія справедливості як критерій правового закону.
27. Загальні гарантії забезпечення принципу верховенства права.
28. Спеціально-юридичні гарантії забезпечення принципу верховенства права.
29. Ефективні механізми контролю за відповідністю законодавства Конституції України та міжнародним пактам про права людини.
30. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
31. Принцип верховенства права в діяльності Конституційного Суду України.
32. Міжнародно-правові гарантії забезпечення принципу верховенства права.
33. Верховенство права та інститут конституційної скарги.
34. Міжнародні документи про права людини
35. Практика Європейського суду з прав людини як додатковий засіб забезпечення принципу верховенства права.
36. Принцип верховенства права у Загальній декларації прав людини.

37. Закріплення принципу верховенства права у Статуті Ради Європи.
38. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод як інструмент забезпечення верховенства права.
39. Тлумачення та застосування принципу верховенства права Європейським Судом з прав людини.
40. Верховенство права і правова держава: співвідношення.
41. Історія виникнення та розвитку правової держави.
42. Поняття та ознаки правової держави.
43. Застосування стандартів правової держави у конституційному судочинстві.
44. Принцип взаємної відповідальності особи та держави.
45. Принцип верховенства права у практиці конституційного судочинства.
46. Стандарти правової держави в рішеннях Конституційного суду України.
47. Загальна характеристика вимог верховенства права (у діяльності Конституційного Суду України).
48. Принципи, що декларують загальнолюдські цінності.
49. Принципи, що декларують побудову державної влади.
50. Принципи, що характеризують правову систему.
51. Принципи, які є правовою базою для реалізації основоположних соціальних прав.
52. Принципи, що забезпечують діяльність системи правосуддя.
53. Верховенство права та судова практика Європейського Суду з прав людини стосовно України із забезпечення виконання судових рішень.
54. Принцип верховенства права у сфері виконавчої влади.
55. Шляхи реалізації принципу верховенства права в Україні.
56. Тлумачення принципу верховенства права Міжнародною комісією юристів.
57. Верховенство права: українські реалії та перспективи.
58. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин.
59. Принцип верховенства права і правової держави: єдність основних вимог.
60. Правовий закон: проблема критеріїв.
61. Реалізація принципу верховенства права у сучасній Україні.
62. Реалізація принципу верховенства права у правотворчій, правозастосовній та судовій сферах.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні рекомендовані джерела

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Козюбра М. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії. *Право України*. 2019. № 11. С. 83 – 87.
3. Моніч Б.С. Роль і значення правових позицій Конституційного Суду України. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2022. №2. С.47-58.

4. Безчастний В.М., Запорожень В.І. Інститут конституційної скарги в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Правовий часопис Донбасу*. № 3 (72) 2020. <https://ccu.gov.ua/novyna/instytut-konstytucijnoyi-skargy-v-ukrayini-suchasnyu-standa-perspektyvu-rozvytku-naukova>

5. Берназюк Я. Категорія «якість закону» як складова принципу верховенства права та гарантія застосування судом найбільш сприятливого для особи тлумачення закону. 2020. <https://sud.ua/ru/news/blog/182593-kategoriya-yakist-zakonu-yak-skladova-printsipu-verkhovenstva-prava-ta-garantiya-zastosuvannya-sudom-naybilsh-spriyatlivogo-dlya-osobi-tlumachennya-zakonu>

6. Гаврилюк Р.О., Пацурківський П.С. Верховенство права: методологія тлумачення та застосування : *навч.-метод. посібник*. Чернівці: Чернівець.нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 236 с.

7. Гусар О.А., Чулінда Л.І. Міжнародно-правові санкції у сфері цивільної авіації. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. №10. С.44-54. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10\(10\)-44-54](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10(10)-44-54).

8. Данко В.Й., Белов В.М. Правові позиції Конституційного Суду України: аналіз правової доктрини. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2022. Випуск 73: частина 2. С.174-181.

9. Рабінович П. М., Рабінович С. П., Панкевич О. З. Пошук верховенства права як балансування соціальних інтересів. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2022. Т. 29. № 3. С. 15–35.

10. Спінчевська О.М. Юридичні позиції Конституційного Суду України як джерело правового регулювання конституційного юрисдикційного процесу. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. №3 (116). С. 57-67.

11. Тертишник В. Інтегративна модель засади верховенства права та її реалізація в розвитку доктрини й процесуальної форми змагального кримінального судочинства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С.187-193.

12. Томкіна О.О. Верховенство права як основоположний конституційний принцип законодавчої діяльності. *Нове українське право*. 2022. Вип. 2. С. 112-119.

13. Турченко О.Г. Вплив практики ЄСПЛ на адміністративне судочинство. Еволюція адміністративної юстиції: 20 років самостійності. *Матеріали науково-практичної конференції*. Вінниця, 2022. С. 27–30.

14. Чулінда Л. І. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС як складова процесу інтеграції України до Європейського Союзу. *Журнал європейського і порівняльного права*. Випуск 12 / 1-2, 2020. С.119-125.

Додаткові рекомендовані джерела

15. Верховенство права (доповідь, схвалена Венеційською комісією на 86-му пленарному засіданні 25–26 березня 2011 року) https://supreme.court.gov.ua/userfiles/CDL_AD_2011_003_rev_2011_04_04.pdf

16. Принцип res judicata у практиці ЄСПЛ: ключові рішення. 2021. <https://www.echr.com.ua/princip-res-judicata-u-praktici-yespl-klyuchovi-rishennya/>

17. Тетяна Комарова "Захист прав людини у зв'язку із імплементацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС": <https://youtu.be/HVCSN6wxeL0>

18. Козюбра М. Принцип верховенства права і правової держави: єдність основних вимог *Наукові записки НаУКМА: Юридичні науки*. 2017. Т.64. С.3-9.

19. Шаповал В. Верховенство права: міфи і реалії пострадянського праворозуміння. *Українське право*. 2016. №1. С.30-32.

20. Шевчук С. Доктрина верховенства права та конституціоналізму: історична генеза і співвідношення. *Право України*. 2010. №3. С.52-61.

21. Буткевич В. Фактори негативного впливу на ефективність реалізації прав людини в Україні. *Право України*. 2019. №4. С.36-41.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Маркус Бранд «Процес конституційної реформи 2015 р. в Україні: процедурні та змістовні виклики»: <https://youtu.be/LSLCkCGEqCo>

Лаурель Білер на тему «Верховенство права в кримінальному судочинстві США»: <https://youtu.be/5-G5RinMWEM>

Порядок захисту

6.1. Захист контрольної роботи відбувається на кафедрі в присутності комісії, студентів групи, наукового керівника і проходить за процедурою, яка передбачає:

- виступ студента (до 5–7 хвилин), у якому доповідаються основні здобутки контрольної роботи та вказуються труднощі чи проблеми, з якими зіткнувся студент під час написання контрольної роботи;
- відповіді на запитання наукового керівника та присутніх;
- оцінку контрольної роботи з урахуванням процедури її захисту.

Відповіді студента мають бути конкретними, змістовними, лаконічними та науково обґрунтованими.

6.2. Результати захисту контрольної роботи оцінюються за модульно-рейтинговою системою, визначеною Положенням про рейтингову систему оцінювання набутих студентом знань та вмінь з навчальної дисципліни «Конституційне право України».

Студенти, які не виконали або не захистили курсову роботу, не допускаються до семестрового контролю.

6.3. Наслідки захисту студентами контрольну роботу щорічно заслуховуються на засіданні кафедри.

Контрольні роботи зберігаються на кафедрі протягом одного року, потім списуються в установленому порядку. Роботи, що мають наукову і практичну цінність, рекомендуються кафедрою для написання студентом курсової роботи з даної теми, а також для підготовки наукових статей та доповідей на наукових конференціях.

7. Шкала оцінювання

Оцінювання виду навчальної роботи студента - виконання та захист контрольної роботи

Вид навчальної роботи	Оцінка за національною шкалою
Виконання та захист контрольної роботи	
18-20	Відмінно
15-17	Добре
12-14	Задовільно
менше 12	Незадовільно

Відповідність рейтингових оцінок за виконання та захист контрольної роботи у балах оцінкам за національною шкалою

Критерій рейтингової оцінки			Оцінка за національною шкалою
Логічність, послідовність, повнота висвітлення теми та вміння працювати з літературою (бал.)	Виконання індивідуального завдання відповідно до варіанту (бал.)	Захист контрольної (бал.)	
5	9	6	Відмінно

4	7-8	5	Добре
3	6	4	Задовільно
менше 3	менше 6	менше 4	Незадовільно